

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 24.

V Ljubljani, sobota dne 11. avgusta 1917.

Leto I.

O naših narodnih problemih.

VIII.

Razvoj industrijske produkcije je imel tudi za samostojnega obrtnika usodne posledice. To kar je nekdanji izdeloval posamezen obrtnik, to proizvaja dandanes veliki obrat s strojnim delom. Nekdanj se je v vsaki slovenski hiši predlo. Vsaka slovenska žena — bodisi kmetica, bajtarica ali mestjanka — je imela svoj kolovrat, ki je postal tako tipičen za našo romantiko. Žene in dekleta so vrtile kolovrate o dolgih zimskih večerih. O tem beremo le še v starih pripovednih spisih. Dandanes se prede in tké le v velikih predilnicah in tkalnicah, v katerih je vpisanih na tisoče mezdni delavci. Tehnični izum predilnih in tkalnih strojev je izpodrinil tudi to domačo obrt. S kolovratom pa je izginila s kmetov tudi lepa in trdna narodna noša. S to narodno gospodarsko izgubo je propadel tudi dober kos naše narodno-ljudske estetike. Danes oblači ne le meščana in delavca, temveč tudi našega kmeta, bogat industrijec s posredovanjem velikega in majhnega trgovca, za silno drag denar.

Ravno tako je z drugimi obrtnimi izdelki. Čevljarstva mojstra uničujejo velike čevljarke tovarne, v katerih se izdelujejo tehnično dovršena obuvila vsake vrste. Krojaškega mojstra uničujejo moderne konfekcije. Naši številni mlinarji so podlegli velikim valjčnim mlinom, ki jih goni vodna sila ali pa para. Male žage se umikajo velikim. Velike pekarnice, higijski stojeci na vrhuncu, izrivajo majhnega pekarskega mojstra, ki je posebno z uvedbo enotnega črnega kruha izgubil dober del svojega zaslužka. Mali mizarjski mojster ne more prevzemati velikih del; prepustiti jih mora velikim mizarjskim obratom s strojnim delom. Samostojnega strugarja že skoraj ni več najti; preselil se je v tovarno. In tako

dalje! Pa tudi takim obrtnim, ki se ne morejo industrijsko organizirati, je velik obrat vzel dober del dosedanjih dohodkov. Skoraj vsaka večja tovarna ima svojo lastno ključavničarsko delavnico, vsaka pivovarna svoje sodarje, ki so kot mezdni delavci del pivovarne. Urar na primer že davno več ne izdeluje ur sam, temveč si naroča ure in njih delce iz tovarne. Sestavlja jih in prodaja; k večjemu tudi popravlja pokvarjene ure. Enako optik. Pravega optika je danes težko najti; umaknil se je v veliki zavod. Na njegovo mesto pa je stopil trgovec, ki prodaja, kar kupi v velikih optičnih zavodih. Prav tako je z zlatarjem in nožarjem. Majhni stolarski mojster se je umaknil stolarski tovarni, ki dela s stroji. Rezbar se je preselil v pohištveno tovarno, kjer je postal mezdni delavec; s tem je padla tudi njegova umetnost. Ključavničarski mojster se je upehal v konkurenčnem boju z velikimi železarskimi in livarskimi tovarnami. Perica se je preselila v domačo parno pralnico in likalnico, pletiva v pletarno s strojnim obratom. Samostojni rokodelci gospodarsko hira. Mnogi se je preselil z doma v tovarno, ali pa je postal delavec od kosa na domu, v službi industrialca ali pa trgovca. Strojno delo izpodkopluje majhnemu samostojnemu rokodelstvu nekdanji trdna in solidna tla; s konkurenco ga tepe in uničuje.

Tudi v trgovini absolutno vlada veliki trgovec, od katerega so gospodarsko odvisni številni mali trgovci, kramarji in oštirji. Število malih trgovcev se je v zadnjih letih znatno povišalo; odkod ta pojav?

S trgovino, četudi je majhna, se vsakdanji kruh laže služi nego s težkim obrtnim, industrijsko-meznim ali pa duševnim delom. Mali trgovini se posveča vedno več oseb, ki so za obrtno ali duševno delo nesposobne, ali pa ker drugje ne najdejo primerne zaslužke. Vsi ti mali trgovci, kramarji in oštirji so gospodarsko odvisni od velikih trgovcev, ki jim posredujejo blago in jim otvorijo kredit. Razlika med na-

kupno in prodajno ceno je njih zaslužek. Ti številni mali trgovci navadno združijo trgovske predmete, ki jih rabi konsument: delavec, obrtnik, učitelj, uradnik, meščan itd.

Mala trgovina uspeva posebno lahko na deželi. Velike vasi in trgi, ki so oddaljeni od obrtnih središč, so za malega trgovca najpripravnější. Slabe in drage prometne razmere mu omogočajo, da postane določevalec cen do gotove meje, zakaj prebivalstvo nima prilike, da bi stopilo v direktno zvezo z veletrgovcem ali celo producentom. Ali mu je to sploh onemogočeno, ali pa so s tem zvezani preznatni potni stroški in izguba časa. Ta in še druge okoliščine množe male trgovce in jih ojačujejo. Tip male trgovine na deželi je, da se strokovno bavi z detajlno prodajo in da ima, kolikor je le mogoče, vse v zalogi, po čemer se splošno povprašuje. Konsument — bodisi kmet, delavec ali uradnik — je odvisen od trgovčeve zaloge in je primoran — vsled oddaljenosti od velikih obrtnih središč, pomanjkanja trgovske konkurence ali vsled karteliranja krajevnih trgovcev med seboj — svoje potrebščine kupovati za ceno, ki jo zahteva trgovec: navadno dražje kot pa prebivalstvo v mestih in obrtnih središčih. Tako je postal mali trgovec na deželi prvi in odločilni gospodarski činitelj v kraju. Pri njem se ne zadolžuje le delavec in uradnik, ampak tudi kmet, ki za izkupilo svojih pridelkov pri trgovcu kupuje kolonialno in drugo blago.

Samostojni rokodelci peša; nazaduje gospodarsko in številno, čeprav je dejansko producent. Konkurenca velikih obratov, ki delajo s stroji in meznimi delavci, ga uničuje. Velika industrija in trgovina pa nasprotno množita in jačita malo posredovalno trgovino. Ona posreduje med velikim industrialcem in veletrgovcem in številnimi majhnimi konsumentmi.

Kar so nekdanji izdelovali naši številni domači obrtniki po mestih, trgih in vaseh, to sedaj izdeluje tuj kapitalist kot pravni lastnik mogočnih modernih proizvodnih

LISTEK.

A. P.

Odvetnikova metoda.

Sodna razpravnica civilnega senata v mestecu X je dokaj neprijetna soba. Opremljena je z neprikladnim in neokusnim pohištvo. Vzduh v sobi je vlažen, kajti njena troja okna gledajo na zapad, in šele po poldnevi jih dosežejo solnični žarki. V tej razpravnici, ki jo uradno imenujejo „dvorano“, se razpravlja o civilnih tožbah. Na njenih klopih posedajo največ trgovci, meštarji in špekulantje vsakovrstne kakovosti in količine. Razprave so dolgočasne, vsled nalašč zavitih in zamotanih računov, in le redko se pripeti kaj interesantnega.

Stranke so odšle, suga je zaprl vrata za njimi. V razpravnici pa so ostali še senatni predsednik, gospod Mertovc, odvetnik doktor Kolar in mladi pravni praktikant doktor Semé. Prva dva se obotavljata pri-

pravljata na odhod, zadnji pa sklene zapisnik o današnji razpravi. Danes je bil prvi narok za poizkus poravnave med trgovcem Božičem in njegovo ženo, ki jo mož dolži nezvestobe in zato zahteva, da se njuni zakon loči. Poizkus je ostal brez uspeha.

Predsednik odrine težki leseni naslanjač od mize, se vzdigne, sname črni baret, ga položi na mizo, odloži talar — in sluga odnese oboje.

„Vi ste mi pravi!“ vzklikne, ko se ozre v odvetnika, se prijazno nasmehne in mu požuga s kazalcem. Odvetnik je baš zaprl svojo spisovno torbico in si jo je porinil pod pazduho. Molče gleda predsednika in čaka, kaj mu pove.

Predsednik, visok in širokopleč možak, debelih, rumenkastih lic, je že močno posivel. Njegovi dolgi, gosti lasje so zviti in mladeniško razmršeni, velike sinje oči so mehke in dobrohotne. V njem je več filozofa nego jurista, zato se večno prereka z odvetniki.

„Vaš klient Božič“ — nadaljuje predsednik — „je bil pripravljen, da se poravna in umakne tožbo. Božič je pameten mož!“

Doktor Kolar sprejme to prvo predsednikovo pšico z ravnodušnim smehljajem. Gospod predsednik pa nadaljuje, živahno motreč odvetnika:

„Zdi se mi, da je ta pravda prisiljena. Bogve, kaj bodo izpovedale priče! Ako bi bil zloben, bi dejal, danes je zmagal — ekspenzar. Toda vi, gospod doktor, niste eden tistih voluharjev, ki nimajo srca za svojega bližnjega. Res, odvetniki se izogibate poravnavam, ako imate količkanj upanja na uspeh. To razumem. Ako gre proces zaradi koščka njive, ali zaradi bolnega konja — naj bo; ne rečem nič. Ampak tako trmoglavo siliti v ločitev zakona kakor Božič, po vaših navodilih in naukih seveda, tega ne razumem!“

Doktor Kolar posluša molče. Njegova majhna, suhljata postava, z naočniki, pristriženimi brki, skrbno počesanimi, precej redkimi lasmi, povita v modno obleko, je

sredstev. Med nami se je razmnožilo število njegovih agentov — malih trgovcev. Leti so prvi oznanjevalci kapitalističnega gospodarstva, ki neodvratno prihaja tudi v naše dežele. As.

Politični pregled.

= **Jugoslovani in Italijani.** Na konferenci alirancev je navzoč poleg Sonnina tudi Pašić. To priliko porabljajo italijanski listi, da razpravljajo z vso resnostjo o poravnavi med Italijo in državno tvorbo, ki jo propagirata Pašić in Trumbić. Namen sprave med Italijo in Jugoslovani naj bi bil skupen sovražen nastop proti Avstro-Ogrski v sedanjosti in bodočnosti in zedinjenje o razdelitvi omih ozemelj monarhije, ki jih skupno zahtevajo Italijani in Jugoslovani.

= **Nemški Nationalverband** je imel v četrtek sejo, na kateri je razmotrival o svojem razmerju do vlade. Ker se je izjalovil Seidlerjev poizkus, da sestavi parlamentarni kabinet, v katerega bi bil odposlal Nationalverband svoje zastopnike, ima Nationalverband zopet svobodne roke. Potem je začel opravljati na seji posel denunciacije in okregal cenzuro, ki pusti nenemškim listom, da pišejo premišljeno proti državi in zvezni politiki. Nato se je spomnil Nationalverband na avstrijsko politično družbo in označil njeno delo za nevarnost ter kategorično izjavil, da ne sme biti noben član Nacionalverbanda včlanjen v tej družbi. — Ta zadnji sklep Nacionalverbanda kaže vso pritlikavost in ozkosrčnost nemških buržvaznih političarjev. Avstrijska politična družba prireja sestanke, kjer govore lahko politiki vseh narodov in barv povsem svobodno. To imenuje nemški Nationalverband nevarnost! On seveda ne zna drugega nego uganjati malomeščansko šovinistično demagogijo in vsak pojav, ki gre preko tega tesnega obzorja, razupije za nepatriotičen. Dokler bodo vladali v Avstriji možje takega kova, seveda ne bo miru, ne plodonosnega dela.

= **Ministrski predsednik Seidler** nadaljuje svoja pogajanja z voditelji strank. Zdaj gre njegovo delo le še za tem, da zlepi delovno večino in osnuje zgolj uradniško ministrstvo.

= **Želje Ukrajincev.** Predsedstvo ukrajinske parlamentarne zveze je bilo pri Czerninu in mu povedala želje Ukrajincev glede ukrajinskega ozemlja na Ruskem, ki je osvojen od naših čet. Prosili so tudi, naj ostanejo dosedanje razmere v vzhodni Galiciji in Bukovine neizpremenjene, kjer je uveden ukrajinski uradni jezik in ukrajinska uprava od onega časa, ko se je osnovala ukrajinska „Rada“. S tem so dobili Ukrajinci samoupravo na široki demokratični podlagi.

= **Konferenca alirancev v Londonu.** Na konferenci alirancev v Londonu se bavijo

z vprašanjem enotnega nastopa glede mednarodne konference v Stockholmu. Zastopniki francoske vlade so sporočili končni sklep, da vlada ne izpostavi francoskim delegatom potnih listov za Stockholm. Konferenca je razpravljala tudi o enakomerni razdelitvi ladijskega prostora med zaveznike. Zastopnik italijanske vlade je poudarjal, da je za Italijo preskrba s premogom in žitom nujna potreba.

= **Anglija za obnovev Srbije.** Angleška srbska družba je priredila na čast srbskega ministrskega predsednika Pašića zajutrek, ki se ga je udeležil tudi državni tajnik za zunanje zadeve lord Robert Cecil. Navzoča sta bila tudi grški in rumunski poslanik. Lord Cecil je dejal: Zgodovina Srbije med vojno je slavna tragedija, ki je naložila zaveznikom obveznost, nič manjše kakor ona glede Belgije. Za trpljenje Srbije moramo priboriti njeno popolno obnovev. Za Cecilom je govoril Pašić. Zahvalil se je angleškemu narodu, ki se bori za svobodo malih narodov. Po treh letih vojne prihaja Nemčija zopet do razuma in pričinja govoriti o častnem miru, seve o častnem miru v nemškem zmislu. Časten mir se zagotovi le tedaj, če se osvobode vsi narodi izpod jarma Avstro-Ogrske, če dobi Francija zopet Alzacijo Loreno, če izvedejo Italijani zvezo z neodrešenimi brati, če bo sklenjena združitev Srbov, Hrvatov in Slovencev, če se zedinejo Čehi in Slovaki in postanejo neodvisni, če se reši poljsko in ukrajinsko vprašanje, le tako in nič drugače ni zagotovljen časten mir za vse narode. Ministrski predsednik Lloyd George je dejal: Prvi mirovni pogoj je popolna obnovev brez vseh pridržkov. Britski narod podaja tukaj še enkrat Srbom svojo prijateljsko roko. Skupaj gremo skozi vojno do konca.

= **Pot k mirovnim pogajanjem.** „Corriere della Sera“ poroča iz Londona: Nekateri angleški časopisi tolmačijo zadnji govor Lloyd Georgea kot važen korak k mirovnemu gibanju. Rabil je izraz „obnovev“, ki dopušča zelo raztezno razlago. „Manchester Guardian“ tolmači obnovev kot temelj za mirovna pogajanja v tem zmislu, da morajo izprazniti centralne države Belgijo, Srbijo, Črno goro in Rumunijo, odreči se morajo vsakemu poizkusu, da bi ustanovile v teh deželah svoj politični in gospodarski vpliv, obnoviti morajo svobodo v teh deželah, kakor je bila l. 1914 in odstopiti Alzacijo Loreno in neodrešeno italijansko ozemlje Franciji, oziroma Italiji.

= **Belgija.** Reuterjevo poročilo. V angleški poslanski zbornici je vprašal nek poslanec, če misli državni tajnik za zunanje zadeve, ako bo Nemčija izpolnila ali utajila svojo obljubo z dne 4. avgusta 1914, da pod nobenim pogojem, tudi če pride do oboroženega spopada med Belgijo in Nemčijo, ne anektira belgijskega ozemlja. Lord

Robert Cecil odgovarja na vprašanje: Kolikor sem poučen, čuva nemška vlada skrbno nad tem, da se svet ne spomni njene obljube Angliji iz l. 1914, ko je izrecno obljubila, da ne anektira pod nobeno pretezo belgijskega ozemlja. Po poročilih, ki izhajajo očitno iz inspiriranih virov, je to obljuba, ki jo bo Nemčija, če le mogoče, utajila. — Uradni nemški Wolffov biró pristaavlja: Lord Robert Cecil pa skrbno pazi na to, da se ne spomni svet, da je ta obljuba imela za predpogoj nevtralnost Anglije.

= **Pilsudskega izpuste.** Dunajska „Zeit“ poroča iz Berlina, da bo bivši brigadir poljskih legij, Pilsudski, izpuščen na svobodo.

= **Obtožba proti Leninovcem.** Petrogradska brzozjavna agentura poroča: V časopisju priobčuje državni pravdnik glavnega sodnega dvora v Peterburgu nekatere podatke, ki so bile za oblasti merodajne, da zasledujejo Lenina, njegove pristaše, pristaše in povzročitelje kronstadskih nemirov ter še druge maksimalistične socialne demokrate. Vse te osebe obtožuje državni pravdnik veleizdaje in hujskanja na vstajo. Dokazano je, da so imeli ti ljudje, čeprav so ruski državljani, prepovedane stike z agenti iz dežel, Rusiji sovražnih, da bi dezorganizirali skupno z njimi rusko armado in Rusijo v zaledju. V ta namen so razvijali z denarjem, ki so ga prejeli od teh agentov med prebivalstvom in četami propagando in pregovarjali so čete, naj se ne pokore povelju za boj. Obtoženi so tudi, da so organizirali v enak namen 18. junija oboroženo vstajo v Petrogradu proti vladi. Državni pravdnik poudarja tudi, da je dognala preiskava obsežno špijažno organizacijo, ki je v Rusiji na delu in da zbuja gotova, neovrgljiva dejstva sum, da je **Lenin nemški agent**, ki je prišel zato na Rusko, da dela v zmislu uspešnega boja Nemčije proti Rusiji.

= **Dogodki na Ruskem.** Sklicanje ustavodajnega zbora je preloženo na september. „Ruskaja Volja“ poroča, da se bavi vlada z vprašanjem evakuiranja Petrograda. Vse večje municijske tovarne so premestili že v notranjost dežele. — Pristaši starega monarhističnega režima se trudijo, da bi organizirali svoje gibanje. Monarhistični žurnalisti Glinka, Jančevski in Zlonkovski so bili aretirani, ker so osnovali tajno organizacijo za vpostavitvev monarhije.

= **O novem ruskem kabinetu** poroča P. b. a., da je sestavil Kerenski kabinet, v katerem so zastopniki vseh strank. Ko se je odločil Kerenski, da obdrži vojno in monarhiško ministrstvo, si je izbral za neposrednega sodelavca Sawinkova, znanega revolucionarja, ki je mnogo pripomogel kot vladni komisar na fronti k ofenzivi in je uspešno nastopal proti demoralizaciji v armadi. V mornariškem ministrstvu ima za sodelavca emigranta iz francoske armade Le-

v živem nasprotju z visokostasim in sivo-okim predsednikom, čigar obleka je staromodna, ohlapna, tipična za malomestnega birokrata.

„Gospod predsednik“ — odvrne odvetnik — „ako Božič sluša mene, bo ločen njegov nesrečni zakon!“

„V njegov prid?“ se razvname predsednik.

„Gotovo!“

„Motite se, gospod doktor!“

Predsednik se razgreje. Oči se mu zablisnejo, na rumenkasta lica prodro rdečkaste lise, z rokami živahno zagestikulira.

„Motite se!“ — ponovi. „Pregrehe, kakršne očita Božič svoji ženi so vsakdanje. Najmanj polovico vseh zakonov bi morali razbiti, ako bi bile tudi dokazljive! Ako bi mogli razkriti vse tajnosti zakonskih žen, — svet še ni videl takšne revolucije, kakršna bi bila ta, recimo moralna revolucija. Ampak to ni naš namen, ni naša naloga. Tudi v našem primeru še ni podan dokaz krivde. Očitek je še trditev, nič več. Ali je naša

naloga, da brskamo po skritih kotih zakonskega življenja? To bi bil družabni zločin, zakaj vrgli bi strup v vodnjak življenja. Ne, gospod doktor, to ni naš namen. Dolžni smo temveč, da spoštujemo življenja modre uredbe, da čuvamo njegove moralne vezi. Ako se je tu ali tam vez zrahljala, jo moramo napeti znova. Razburjeno sovražnost moramo pomiriti, za njene izlive poiskati odtok, skratka: Poizkušajmo doseči poravnavo!“

„Skratka: — krpajmo! doda odvetnik in se hudomušno namuza.“

„Ne bom se prerekal za besede, za načelo, za zmisel mi gre!“ ga urno zavrne predsednik.

„Kakor bi bilo pravo hlapec morale! Vašega nazora, gospod predsednik ne odobravam!“

„Pravo ni hlapec od nikogar! — poudari predsednik in odloži knjige, ki jih je med pogovorom pobral z mize. — „Pravo je samosvoje; ono je takorekoč samotvorno. Lahko bi rekel, pravo je zgoščena izkušnja

življenja v vseh kulturnih dobah. Pravo je obroč kulturnega življenja, ki mora biti obdano z jezovi in okopi, — a ne napravi škode, kadar vzkipi. Naš zakon je moralna in socialna uvedba, na kateri sloni vsa družabna stavba. Ako odvzamete zakonu njegov moralni nakit — kaj vam še ostane? Materialistično ogrudje! Hiša, ki so jo ljudje zapustili, razpade. Zato imamo pravo, da varuje kulturo, toraj tudi zakon, ki je njen bivstven del. Ako se toraj v zakonskem življenju pojavi nesoglasje, je naša prva naloga, da zakonska poravnamo; zato so v postavi predpisani naroki za poravnave poizkuse... Pravo je zaščitnik, ne hlapec, ljubi moj doktor!“

Tudi odvetnik zopet odloži spisovno torbico. Roke prekriza na prsih, s komolci se opre na mizni rob, se razkorači in se zagleda v predsednika, ki stoji na drugi strani zeleno prevlečene mize, na vzvišenem podu, visok kot steber.

(Dalje prih.)

bedowa, ki je že imel vodstvo mornariškega ministrstva. Od ministrov, ki so bili že prej v začasni vladi, so ostali v novem kabinetu le Kerenskij, Nekrasov in Tereščenko. Zereteli je odklonil vstop v ministrstvo, ker se hoče posvetiti intenzivnemu delu v demokratičnih organizacijah, a podpiral bo novi kabinet z vso silo. Nekrasov, podpredsednik v ministrskem svetu, ima obenem finančno ministrstvo, kjer je deloval že devet let v proračunskem odseku dume. Kot sodelavca, zlasti v davčnih vprašanjih ima profesorja Bernackega, pristaša radikalno demokratične stranke. Novi minister Aksentijev je predsednik izvrševalnega odbora kmečkih zastopnikov in član centralnega odbora revolucionarnih socialistov. Postal je minister za notranje zadeve. Prokopovič, minister za trgovino in industrijo, je socialist in strokovnjak v narodno gospodarskih vprašanjih in predsednik narodno gospodarskega odbora. Justični minister Zarudny je socialist in je znan po svoji udeležbi v političnih procesih. Državni kontrolor Kokoškin je kadet, profesor pravnoslovja in je bil predsednik pripravljalnega odbora za sklicanje ustavodajnega zbora. Minister za javna dela, Wurenw, je kadet, naučni minister Oldenburg je tudi kadet, ter je član in stalni tajnik akademije znanosti. Nikitin, poštni in brzojavni minister, je socialni demokrat, minimalist. Po poklicu je odvetnik. V novem kabinetu je pet kadetov, ostali člani so socialisti. Nova vlada ustanovi poseben urad za narodno obrambo, ki bo imel v vseh tozadevnih vprašanjih vrhovno vodstvo.

— **Delegatje delavskega in vojaškega sovjeta** so prišli v Rim in imajo posvetovanja z obema italijanskima socialističnima strankama. Delegatje sovjeta poudarjajo, da je izključen poseben mir med Rusijo in centralnimi državami.

Naši sovražniki.

Sodrug vojak nam piše: Dan za dnem čitamo o delu za mir. Skoraj bi mislil človek, da nimamo več sovražnikov. Veliki državniki napravljajo govore in se delajo velike prijatelje miru. Pri vsem tem pa se bijejo najljutejši boji ter padajo očetje in sinovi. V zaledju pa stradajo otroci in žene vsled pomanjkanja in izkoriščanja. Proti vsem zunanjim sovražnikom smo zmagoviti, vse odbivamo. Enako pravijo tudi naši nasprotniki: Zmagoviti smo, a miru le noče biti. Po javni sodbi imamo dva sovražnika: Zunanjega in notranjega. Hujši je pa notranji kakor zunanji.

Notranji sovražnik, izkoriščevalec, kapitalist, dela pravo anarhijo, ker on ne upošteva nobenega zakona. On napravlja zunanje sovražnike, ker mu tako kaže. Tega sovražnika se bomo težje ubranili kakor zunanjega, enak je hišnemu tatu. Tak sovražnik je kapitalist, ki hujska, da se napravljajo sovražnosti na zunanji, da on tem lažje izrablja položaj za izkoriščanje. Naših 138 kapitalistov je napravil vsak 100 milijonov dobička. Taki vplivajo s svojo močjo na somišljenike v drugih državah in s tem napravljajo zunanje sovražnike. In v takih razmerah se preliva kri nadalje. Teh sovražnikov ne uničimo drugače, kakor z demokratiziranjem narodov. Zato izkušajo po velikih „patriotih“ vsaj zadržati take uredbe, če jih že ne morejo preprečiti.

Zunanje sovražnike imamo vsled notranjih. Taki notranji sovražniki tudi preprečavajo, da nam ne more prisijati solnce pravega miru. Dokler ne premagamo z demokratizacijo notranjih sovražnikov, ne bomo imeli pravega miru. Dokler ne bo ljudstvo imelo svobode in uživalo sadove svojega dela samo, ne bo pravice, temveč le zunanji in notranji sovražniki in vojne. Da čim prej pridemo do pravega miru, je treba nastopiti proti takim sovražnikom z orga-

nizacijo in spoznavanjem. Zato pa priporočam „Naprej“, ki naj ga čita vsak delavec in naj potem razmišlja. Čim več bomo čitali, tem boljše spoznavamo naše sovražnike. Proč z notranjimi sovražniki, naj bo naš klic, potem izginejo tudi zunanji in vojne ne bo več.

Prav bi bilo, da bi morali plačati vse vojne dolgove kapitalisti, saj ubogi delavec je pustil imetje in življenje na bojišču, med tem ko so oni lepo udobno živeli in izkoriščali.

A. Vr.

Dnevne beležke.

— **Delavstvo je lačno.** Včeraj smo priobčili članek z naslovom „Delavstvo je lačno“. Ves drugi del članka, kjer pokazujemo, kaj čaka delavstvo v bodočnosti, je zapadel cenzuri. Nerazumljivo nam je postopanje državnega pravdnika, ki hoče s konfiskacijo spraviti dejstvo s sveta, da je delavstvo oni del prebivalstva, ki najbolj občuti sedanje pomanjkanje živil in ki gotovo prvo omaga, če ne pridejo izboljšave. Preden pa delavstvo omaga, bo pač našlo sredstva in pota, da pokaže nezmožnim vladajočim krogom svojo upravičeno jezo. Državni pravdnik meni, da je storil bog zna kakšno zaslužno delo, če konfiscira stvari, o katerih govori in razmišlja delavstvo dan za dnem. Če hoče temeljito iztebiti vse, po njegovem mnenju „nelojalne“ izjave, naj enostavno zapleni vse delavske možgane.

— **Tvrdki Karl Polak**, katere solastnik Karl Polak ml. se je tako elegantno obnašal pred kratkim v našem uredništvu, sporočamo vprašanje nekoga, ki bi rad pripomogel, da se razkrinka anarhija v različnih „aprovizacijah“. Dotičnik nam piše: Ljubljanski čevljarji mojstri so se trudili na vse pretege, da bi dobili dovoljenje za nakup usnja pri tvrdki Polak. Obrnili so se tudi na vojaškega vodjo podpolkovnika Theissa. Njihov trud je bil zaman. Cesar vsi skupaj niso dosegli, to se je posrečilo g. Avgustu Škofu, čevljarjem mojstru na Rimski cesti, sedaj je tudi hišni posestnik v Rožni dolini. Kako je to, da je dobil g. Škof usnje in še več kakor ga je rabil? Ali je tudi neresnica, da je hodil g. Škof po usnje v tovarno kar z vozičkom in ga je potem prodajal za zelo visoke cene, ali pa ga zamenjal za živež.

— **Umetniška razstava.** Slovenski umetniki, ki se žele udeležiti letošnje razstave in še niso priglasili svojih del, naj store to čim prej. Prijave naj se pošiljajo na naslov: R. Jakopič, Ljubljana, Turjaški trg 2., umotvori pa na njegov umetniški paviljon, Ljubljana, Pod turnom, najkasneje do 25. t. m.

— **Poljsko gledališče iz Krakova v Ljubljani.** Med 11. in 14. pridejo v Ljubljano najodličnejši člani mestnega gledališča iz Krakova, ki sedaj z velikim uspehom gostujejo na soški bojni črti. V **deželnem gledališču prirede dve predstavi**; prvi dan veseloigro v 3 dejanjih „Grube ryby“ (Težke ribe), spisal M. Bartucki in drugi dan tri-dejansko veseloigro Ruszkawskega. Mestno gledališče v Krakovu je eno najodličnejših poljskih gledališč z najboljšimi poljskimi umetniki. Predprodaja vstopnic se prične danes pri blagajni v deželnem gledališču.

Praško delavstvo.

Poslanci Stanek, Modraček in Bradač so pripeljali deputacijo osmih praških delavcev kot zastopnikov 25 tisoč delavcev iz 45 industrijskih obratov k ministru za prehrano Höferju. Izročili so mu tudi resolucijo, ki je pa v dunajskih listih zaplenjena! Minister Höfer je zavrjeval deputacijo, da ugoditi po možnosti zahtevam delavstva in da nastopi prej ko mogoče izboljšava v

prehrani. Delavska deputacija je šla tudi k ministru za notranje zadeve grofu Toggenburgu in mu povedala svoje želje glede izvrševanja zakonov o društveni in zborovalni svobodi. Minister je priznal upravičenost te zahteve in obljubil, da stopi takoj v zvezo z namesništvom v Pragi.

Potem je prišla še druga deputacija češkega delavstva pod vodstvom poslancev Nemca, Tušarja, Tomaška in tajnika Tayerla k ministru za notranje zadeve, ki je obljubil takojšnjo odpomoč glede preskrbe z živili. Deputacija je šla tudi k Höferju. Namesto njega je sprejel deputacijo njegov namestnik, ki je povedal, da **dobi praško delavstvo takoj boljše moko, krompir in fižol. Vojaški erar preskrbi mesne konzerve.**

V imenu češkega delavstva je šel posl. Stanek k ministrskemu predsedniku, da zagotovi izvršitev tega, kar sta obljubila Höfer in Toggenburg. Opozoril je ministrskega predsednika tudi na to, da je delavstvo v obupnem položaju in ne bi bilo umestno, če se nastopi proti njemu z drakoničnimi odredbami, ker izvršuje delavstvo svojo akcijo popolnoma mirno in le kot samobrambo. Posl. Modraček je šel k voditelju ministrstva za javna dela, da mu razloži želje delavstva glede preskrbe s premogom.

Aprovizacija.

Razdelitev mesa nardeče izkaznice. V soboto, dne 11. avgusta popoldne bo razdeljevala mestna aprovizacija iz svojega skladišča v cerkvi sv. Jožefa na rudeče izkaznice, goveje meso po naslednjem redu: od pol 2. do 2. št. 1 do 200, od 2. do pol 3. št. 201 do 400, od pol 3. do 3. št. 401 do 600, od 3. do pol 4. št. 601 do 800, od pol 4. do 4. št. 801 do konca. Rodbine do 3 oseb dobe $\frac{1}{2}$ kg, s 4 in 5 osebami $\frac{3}{4}$ kg, s 6 in 7 osebami 1 kg, z več kot 7 osebami $1\frac{1}{4}$ kg. Prinesti je s seboj nakaznice za meso in pripraviti drobiž.

Razdelitev mesa za uradniške skupine. V soboto, dne 11. avgusta bo razdeljevala mestna aprovizacija iz svojega skladišča v cerkvi sv. Jožefa vsem uradniškim skupinam meso po naslednjem redu: od pol 5. do pol 6. I. skupina, od pol 6. do 6. II. skupina, od 6. do pol 7. III. skupina, od pol 7. do 7. IV. skupina. Družine do 3 oseb dobe $\frac{1}{2}$ kg, s 4 in 5 osebami $\frac{3}{4}$ kg, s 6 in 7 osebami 1 kg, z več kot 7 osebami $1\frac{1}{4}$ kg mesa. Prinesti je s seboj tudi nakaznice za meso.

Uradne ure mestne aprovizacije, oddelek za moko itd. (referent ravnatelj Trdina). Oddelek za moko itd. uraduje za stranke le vsak torek in petek v mestni posvetovalnici in sicer: 1.) vsak petek od 8. do 12. nakazuje se izključno le moka, na podlagi zdravniških spričeval, in 2.) vsak torek od 8. do 12. za druge zahteve in želje strank. Ostali dnevi so določeni izključno le za notranje uradne posle, vsled česar naj stranke ne hodijo druge dni po nepotrebnem v mestno posvetovalnico, ker se s tem le otežkočkajo druga uradna opravila. — Kdor želi dobiti od mestne aprovizacije (oddelek za moko itd.) kako nakazilo, mora prinesti seboj svojo rodbinsko izkaznico, za nakazilo zdroba za otroke do 4. leta pa tudi še izpisek iz krstne knjige. — Uslužbenci železnic se ponovno opozarjajo, da nimajo pravice zahtevati od mestne aprovizacije nikakih mlevskih izdelkov, ter se bode vsaka tozadevna zloraba takoj naznanila pristojni kazenski oblasti.

Razno.

* **Veleizdaja.** (Studentska anekdota). O profesorju kazenskega prava na češkem vseučilišču Dr. Zuckra se pripoveduje, da je o § 58 k. z. (veleizdaja) predaval tako: „Gospodje, prišli smo k veleizdaji — § 58. Za-

četek se glasi: Zločin veleizdaje zakrivi oni, ki se česa loti... "Gospodje, dalje ne pojdemo. V normalnih časih se ne poslužuje tega paragrafa, v izredni dobi zadostuje to, kar je v teh prvih dveh vrsticah.

* **Dr. Šmeral.** O tem češkem socialističnem poslancu je v poslednjih časih vedno dosti čistati po čeških listih. V nekem članku "česká Demokracie" št. 6 ga imenuje R. B. Macha češkega Lenina, proti kateremu stoji večina češke napredne inteligence v pikrem nasprotju. Šmeral ne misli češko. Na neki seji "Češkega Svaza" se je izrazil, da je ves češki narod "rusofilski". Namenoma imenuje izjave češkega naroda po uresničenju prava do države "rusofilstvo". Obče je baje znano na češkem, da Šmeral ni Čeh. On tudi sam javno priznava, da ne misli na češko, da njegov oče nikdar ne taji svojega nemštva. Uredništvo "Č. D." pristavlja: Na vsak način je sramota za naše voditelje, da se puste slepo voditi od Nemcev.

* **Kadar bo mir.** Francoski list iz strelskih jarkov "Tord-Boyaux" piše, da bo za vojake, ki se vrnejo po vojni v mirno življenje, sledeče najtežje: Frankirati pisma in karte, izbirati blago za obleke in hoditi h krojaču, vikati ljudje, ne razbijati krožnikov, kozarcev, misliti na prihodnji dan, gledati v kinematografih vojne slike in poslušati pripovedi o "junakih".

* **Vojni oderuh,** komerčni svetnik Herman Schöndorff iz Düsseldorfa, ki je v preiskavi zaradi oderuštva na škodo "Rdečega križa", je bil izpuščen iz preiskovalnega zapora proti kavciji 2 milijonov mark!

* **Socialno demokratični državni podtajnik.** Kakor smo že poročali je bil imenovan socialni demokrat dr. August Müller za podtajnika v vojnem prehranjevalnem uradu v Nemčiji. Rojen je leta 1873 v Wiesbadnu. Po končani srednji šoli je vstopil kot učenec v vrtnarsko obrt svojega očeta in je odšel po končani učni dobi kot vrtnarski pomočnik v Dortmund in še v druge kraje, tudi v London. Še kot pomočnik se je mnogo pečal s socialnimi in narodno gospodarskimi vprašanji. Leta 1898. je vstopil v redakcijo lista "Volksstimme" v Magdeburgu, kjer je ostal tri leta in se izpopolnjeval v svojih študijah. Leta 1901 je odšel na curiško vseučilišče in postal doktor prava. Po dovršenih vseučiliških študijah je vstopil zopet v redakcijo "Volksstimme" in pričel obenem delovati v konsumni organizaciji. Leta 1907 je vstopil v službo nemških konzumnih društev v Hamburgu in postal urednik glasila centralne zveze nemških kons. društev. Čez dve leti je postal namestnik generalnega tajnika v tej zvezi in l. 1912 član načelstva. Odkar imajo v Nemčiji vojni urad za prehrano, je član načelstva v tem uradu. Podtajnik je v Nemčiji toliko kakor pri nas sekcijski šef. "Vorwärts" piše o imenovanju Müllerja, da pomenja to imenovanje prelom v dosedanjem naziranju vladnih krogov, ki niso nikdar imenovali nobenega uradnika na vodilna mesta, ki je bil socialni demokrat.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj, 10. avgusta. (Koresp. urad.) Uradno se razglša:

VZHODNO BOJIŠČE.

Armadna fronta generalfeldmaršala von Mackensena.

Severno Focsanov so pridobile zavezniške čete po ljutem borenju s ponovnim odbitjem težkih rusko-romunskih protisunkov severni breg Susite.

Armadna fronta generalobersta nadv. Jožefa.

Na obeh straneh Ojtoške ceste so sunili predvčerajšnjem avstro-ogrske in nemške

polki generalobersta von Rohra proti močno oklopljenim pozicijam pri Herestavi. Z žilavim napadom smo vrgli včeraj sovražnika z višin južno imenovanega kraja. Poleg težkih krvavih izgub je vtrpel sovražnik tudi izgubo nad 1400 vjetnikov in 30 strojnih pušk.

Tudi severovzhodno Holde ob romunski Bistrici so morali Rusi našim jurišajočim honvedom prepustiti žilavo branjene pozicije.

V Bukovini smo napredovali pri Solki in jugovzhodno Črnovic. Protinapadi po kozakih pognane ruske infanterije niso mogli povzročiti nikake izpremembe.

Armadna fronta generalfeldmarš. princa Leopolda Bavarskega.

Pri Brodih so vzele avstro-ogrske in nemške napadalne čete 200 vjetnikov iz ruskih jarkov.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Pri Mori na južnem Tirolskem so vdrla naši oddelki v sovražno črto, zavojevali eden jarek in vjeli enega oficirja in 53 mož.

JUGOVZHODNO BOJIŠČE.

Neizpremenjeno.

Šef generalnega štaba.

DOGODKI NA MORJU.

V noči 8. na 9. je vrglo okoli 25 sovražnih letal na Pulj približno 90 bomb. Provročene niso nikake vojaške škode in v mestu le malenkostne, 2 osebi sta lahko ranjeni.

Šef admiral. štaba mornarice.

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 10. avgusta. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

Veliki glavni stan.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armadna skupina generalfeldmaršala princa Leopolda Bavarskega.

Na Flandrskem se je menjavalo včeraj bojno delovanje artiljerij ob menjajočem se svitu v svoji moči. Zvečer je sploh narastlo, je trajalo ponoči in se je zvišalo danes v najzgodnejših jutrajšnjih urah med Ysero in Lysom do najpopolnejšega bobnajočega ognja. Na širokih odsekih vzhodno in jugovzhodno Yperna so se pričeli močni sovražni infanterijski napadi.

V Artirisu je bil artiljerijski boj na obeh straneh Lensa in južno Scarpe jako živahen. Zvečer so napadli Angleži od poti Monchy Pelves do ceste Arras-Cambrai v gostih masah. Naš uničujoči ogenj je udaril pogubonosno v njihove pripravljalne prostore. Jurišajoči valovi so vtrpeli v obrambnem ognju in v bližinskem boju z našimi preizkušeni polki najtežje izgube in so bili povsodi vrženi nazaj.

Severno St. Quentin so iztrgali brandenburški bataljoni Francozom nekaj črt jarkov na širini 1200 m. Sovražnikovi protinapadi so se izjalovili. Nad 150 vjetnikov je ostalo v naši roki.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Ničesar novega.

Prvi generalni kvartirni mojster v. Ludendorff.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

KINO CENTRAL

v deželnem gledališču.

Sobota 11., nedelja 12., ponedeljek 13. t. m.

Berolinska kino senzacija.

Sijajni film:

Sonata v mrzlici.

ali
zlat materino srce.

Filmska žaloigra v petih dejanjih.

FRIDERIK ZELNIK in LOTTE NEUMANN
v glavnih vlogah.

Jutri v nedeljo ob 9. zvečer ni predstave, ker takrat
:-: gostuje v gledališču poljsko gledališče iz Krakova. :-:

Torek 14. — Sreda 15. — Četrtek 16. avg.

Veliki dobitok.

Detektivska veseloigra v 4 delih. V glavni vlogi Lisa Weisse.

— Grof Lev Tolstoy: —

:-: Živi mrlič. :-:

Velika drama.

Predstave se vrše v delavnikih ob 4.,
pol 6., 7. in 9. uri zvečer, v nedeljah in
praznikih ob pol 11. uri dop., ob 3., pol
5., 6., pol 8. in 9. uri zvečer.

ZAVOD ZA PROMET Z ŽITOM OB ČASU VOJNE

podružnica v Ljubljani

išče

pisarniške prostore

obstoječe iz 10-12 sob. — Ponudbe

naj se blagovoli nasloviti na
gornji naslov.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciškovska ulica šte. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
.. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
.. šur, muzikalij itd. ..

Stereotipija. Litografija.

Najboljše nadomestilo za dragi in nezdravi
ruski čaj in kavo nam daje novi iz domačih rast-
lin napravljeni aromatični, zdravi, okusni in

naravni želiščni jedilni čaj

kot nadomestilo za škodljivo kavo in ruski
čaj. Najboljša pijača za zajutrk z rumom,
citrono, mleko ter Sida-međenim praškom
ali Sida-limonadnim praškom in tudi brez
vsakršnega dodatka. Kdor nemara postati
nervozen, naj pije sam in daje posebno otro-
kom želiščni jedilni čaj. — 1 zavoje (zadošča
za 14 dni) stane 50 vinarjev. Dobi se v
prodajalnicah Konsumnega društva za
Ljubljano in okolico.